

ส่วนที่ 3

ฐานะการเงินและผลการดำเนินการ

13. ข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ

ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินการในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

ผู้สอบบัญชีปี 2560 – 2562 รายนามผู้ตรวจสอบบัญชีสำหรับงบการเงินงวดต่างๆ ดังนี้

งวดบัญชี	ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต	เลขทะเบียน	สำนักงานบัญชี
1. งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2560 (สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560)	นางสาวมณี รัตนบรรณกิจ	5313	บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด
2. งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2561 (สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561)	นางสาวมณี รัตนบรรณกิจ	5313	บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด
3. งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2562 (สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562)	นางสาวมณี รัตนบรรณกิจ	5313	บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด

สรุปรายงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีสำหรับ งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2560

(สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560)

ผู้ตรวจสอบบัญชีเห็นว่า งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2560 และ 2559 แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560 และ 2559 สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีซึ่งแสดงเงินลงทุนตามวิธีส่วนได้เสียของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) และงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

สรุปรายงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีสำหรับ งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2561

(สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561)

ผู้ตรวจสอบบัญชีเห็นว่า งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2561 และ 2560 แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 และ 2560 สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย และงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

สรุปรายงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีสำหรับ งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2562

(สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562)

ผู้ตรวจสอบบัญชีเห็นว่า งบการเงินตรวจสอบสำหรับปี 2562 และ 2561 แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 และ 2561 สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย และงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน

ตารางสรุปงบการเงิน บริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน)

งบแสดงฐานะการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561

(หน่วย: พันล้านบาท)

งบแสดงฐานะการเงิน	2562	%	2561	%	2560	%
สินทรัพย์						
สินทรัพย์หมุนเวียน						
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	190,182	3.32%	1,265,755	29.63%	1,286,202	25.60%
ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น	2,268,610	39.60%	1,500,184	35.11%	2,297,037	45.71%
รายได้ที่ยังไม่เรียกชำระ	1,705,039	29.77%	560,205	13.11%	434,180	8.64%
เงินให้กู้ยืมระยะสั้นแก่กิจการที่เกี่ยวข้องกัน	-	0.00%	-	0.00%	18,000	0.36%
สินค้าคงเหลือ	745,931	13.02%	267,951	6.27%	305,790	6.09%
เงินจ่ายล่วงหน้าค่าสินค้าและบริการ	156,426	2.73%	-	0.00%	-	0.00%
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	150,809	2.63%	186,802	4.37%	104,694	2.08%
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	5,216,997	91.07%	3,780,897	88.49%	4,445,934	88.48%
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน						
เงินลงทุนในการร่วมค้า	38,026	0.67%	71,679	1.68%	102,565	2.04%
เงินลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกัน	84,991	1.48%	84,991	1.99%	84,991	1.69%
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	101,898	1.78%	109,350	2.56%	128,647	2.56%
อุปกรณ์สำหรับให้เช่า	120,565	2.10%	97,585	2.28%	149,253	2.97%
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	36,190	0.63%	37,203	0.87%	38,556	0.77%
ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายล่วงหน้า	12,767	0.22%	12,767	0.30%	-	0.00%
สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี	67,863	1.19%	45,239	1.06%	38,090	0.76%
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	49,316	0.86%	33,075	0.77%	36,940	0.74%
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	511,616	8.93%	491,889	11.51%	579,042	11.52%
รวมสินทรัพย์	5,728,613	100.00%	4,272,786	100.00%	5,024,945	100.00%
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น						
หนี้สินหมุนเวียน						
เงินกู้ยืมระยะสั้นจากสถาบันการเงิน	400,000	6.98%	-	0.00%	-	0.00%
เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น	738,499	12.89%	642,788	15.04%	1,294,280	25.76%
ต้นทุนที่ยังไม่เรียกชำระ	713,542	12.46%	484,002	11.33%	459,755	9.15%
ส่วนของเงินกู้ยืมระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	-	0.00%	-	0.00%	28,960	0.58%

งบแสดงฐานะการเงิน (ต่อ)
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2562

(หน่วย: พันล้านบาท)

งบแสดงฐานะการเงิน (ต่อ)	2562	%	2561	%	2560	%
ส่วนของหนี้สินภายใต้สัญญาการจัดการทางการเงินที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	42,587	0.74%	29,132	0.68%	23,277	0.46%
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	32,405	0.57%	-	0.00%	24,773	0.49%
รายได้รับล่วงหน้าจากลูกค้า	544,484	9.50%	94,466	2.21%	87,803	1.75%
สำรองค่าปรับงานล่าช้า	115,549	2.02%	90,760	2.13%	77,100	1.53%
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	94,983	1.66%	59,976	1.40%	59,629	1.19%
รวมหนี้สินหมุนเวียน	2,682,049	46.82%	1,401,124	32.79%	2,055,577	40.91%
หนี้สินไม่หมุนเวียน						
หนี้สินภายใต้สัญญาการจัดการทางการเงิน	62,918	1.10%	43,952	1.03%	25,513	0.51%
สำรองผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	97,769	1.70%	83,048	1.94%	72,320	1.44%
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	160,687	2.80%	127,000	2.97%	97,833	1.95%
รวมหนี้สิน	2,842,736	49.62%	1,528,124	35.76%	2,153,410	42.85%
ส่วนของผู้ถือหุ้น						
ทุนเรือนหุ้น-ทุนออกจำหน่ายและชำระเต็มมูลค่าแล้ว	1,031,604	18.01%	1,031,604	24.14%	1,031,604	20.53%
ส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามัญ	303,437	5.30%	303,437	7.10%	303,437	6.04%
กำไรสะสม						
จัดสรรแล้ว - สำรองตามกฎหมาย	103,160	1.80%	103,160	2.42%	103,160	2.05%
ยังไม่ได้จัดสรร	1,445,111	25.23%	1,298,790	30.40%	1,433,334	28.52%
องค์ประกอบอื่นของส่วนของผู้ถือหุ้น	2,565	0.04%	7,670	0.18%	-	0.00%
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	2,885,877	50.38%	2,744,662	64.24%	2,871,535	57.15%
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	5,728,613	100.00%	4,272,786	100.00%	5,024,945	100.00%

งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2562

(หน่วย: พันล้านบาท)

งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	2562	%	2561	%	2560	%
รายได้						
รายได้จากการขายและบริการ	6,903,424	97.55%	4,042,567	95.40%	5,171,566	95.82%
รายได้ค่าเช่าจากอุปกรณ์สำหรับให้เช่า	118,904	1.68%	141,042	3.33%	175,094	3.24%
รายได้อื่น	54,350	0.77%	54,019	1.27%	50,508	0.94%
รวมรายได้	7,076,678	100.00%	4,237,628	100.00%	5,397,168	100.00%
ค่าใช้จ่าย						
ต้นทุนขายและบริการ	5,882,791	83.13%	3,301,125	77.90%	4,168,388	77.23%
ต้นทุนอุปกรณ์สำหรับให้เช่า	59,140	0.84%	89,384	2.11%	91,526	1.70%
ค่าใช้จ่ายในการขายและจัดจำหน่าย	215,309	3.04%	185,029	4.37%	241,397	4.47%
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	375,370	5.30%	312,163	7.37%	307,147	5.69%
รวมค่าใช้จ่าย	6,532,610	92.31%	3,887,701	91.75%	4,808,458	89.09%
กำไรก่อนส่วนแบ่งขาดทุนจากเงินลงทุนในกิจการร่วมค้า	544,068	7.69%	349,927	8.25%	588,710	10.91%
ค่าใช้จ่ายทางการเงินและค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้						
ส่วนแบ่งขาดทุนจากเงินลงทุนในการร่วมค้า	(28,548)	(0.40%)	(38,557)	(0.91%)	(30,981)	(0.57%)
กำไรก่อนค่าใช้จ่ายทางการเงินและค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	515,520	7.29%	311,370	7.35%	557,729	10.33%
ค่าใช้จ่ายทางการเงิน	(8,940)	(0.13)%	(982)	(0.02)%	(1,190)	(0.02)%
กำไรก่อนค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	506,580	7.16%	310,388	7.33%	556,539	10.31%
ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	(114,486)	(1.62)%	(73,554)	(1.74)%	(125,409)	(2.32)%
กำไรสำหรับปี	392,094	5.54%	236,834	5.59%	431,130	7.99%
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น:						
รายการที่จะบันทึกในส่วนของกำไรขาดทุนในภายหลัง						
- ส่วนแบ่งกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นจากเงินลงทุนในการร่วมค้า	(5,105)		7,670		-	
รายการที่จะไม่ถูกบันทึกในส่วนของกำไรหรือขาดทุนในภายหลัง						
- ผลกำไรจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์						
ประกันภัย-สุทธิจากภาษีเงินได้	4,328		-		-	
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นสำหรับปี	(777)		7,670		-	
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมสำหรับปี	391,317	5.53%	244,504	5.59%	431,130	7.99%
กำไรต่อหุ้นขั้นพื้นฐาน	1.90		1.15		2.09	

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2562

(หน่วย: พันล้านบาท)

งบกระแสเงินสด	2562	2561	2560
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน			
กำไรก่อนภาษี	506,579	310,388	556,539
รายการปรับกระทบยอดกำไรก่อนภาษีเป็นเงินสดรับ (จ่าย)			
จากกิจกรรมดำเนินงาน			
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	86,682	117,900	131,429
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (โอนกลับค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ)	42,741	14,927	(5,207)
ส่วนแบ่งขาดทุนจากเงินลงทุนในกิจการร่วมค้า	28,548	38,557	30,980
สำรองค่าปรับจากงานล่าช้า (โอนกลับ)	39,504	13,660	3,874
ขาดทุนจากการจำหน่ายอุปกรณ์	3	255	112
ขาดทุนจากการตัดจำหน่ายอุปกรณ์สำหรับให้เช่า	-	2	-
โอนอุปกรณ์เป็นต้นทุนโครงการ	-	-	2,594
สำรองผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	30,115	12,498	11,636
ขาดทุน (กำไร) จากอัตราแลกเปลี่ยนที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง	16,087	(9,740)	(3,866)
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	8,940	1,389	3,627
กำไรจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน	759,200	499,836	731,718
สินทรัพย์ดำเนินงาน (เพิ่มขึ้น) ลดลง			
ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น	(804,396)	789,362	(957,255)
รายได้ที่ยังไม่เรียกชำระ	(1,164,606)	(126,025)	(1,454)
สินค้าคงเหลือ	(367,654)	37,839	(36,980)
เงินจ่ายล่วงหน้าค่าสินค้าและบริการ	(156,426)	-	-
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	34,914	(80,835)	(9,281)
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	(16,241)	3,865	(28,606)

งบกระแสเงินสด (ต่อ)

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2562

(หน่วย: พันล้านบาท)

งบกระแสเงินสด	2562	2561	2560
หนี้สินดำเนินงานเพิ่มขึ้น (ลดลง)			
เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น	86,899	(653,481)	662,327
ต้นทุนที่ยังไม่เรียกชำระ	229,541	24,247	(110,084)
รายได้รับล่วงหน้าจากลูกค้า	311,372	6,663	37,029
จ่ายค่าปรับงานล่าช้า	(14,715)	-	(5,297)
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	34,982	320	(12,008)
จ่ายผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	(9,985)	(1,770)	(2,955)
เงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน	(1,077,115)	500,021	267,154
จ่ายดอกเบี้ย	(8,497)	(1,389)	(3,627)
จ่ายภาษีเงินได้	(100,001)	(118,244)	(133,528)
เงินสดสุทธิจาก(ใช้ไปใน)กิจกรรมดำเนินงาน	(1,185,612)	380,388	129,999
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน			
เงินลงทุนชั่วคราวลดลง	-	-	25,176
เงินให้กู้ยืมแก่กิจการที่เกี่ยวข้องกันลดลง	-	18,000	(18,000)
เงินสดจ่ายลงทุนในการร่วมค้า	-	-	(58,000)
เงินสดจ่ายลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกัน	-	-	(84,991)
เงินสดรับจากการจำหน่ายอุปกรณ์	-	20	19
เงินสดจ่ายซื้อส่วนปรับปรุงอาคารและอุปกรณ์	(17,459)	(15,595)	(48,332)
เงินสดจ่ายซื้ออุปกรณ์สำหรับให้เช่า	(74,004)	(24,889)	(19,249)
เงินสดจ่ายซื้อซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์	(3,991)	(2,355)	(17,617)
เงินสดสุทธิใช้ไปในกิจกรรมลงทุน	(95,454)	(24,819)	(220,994)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน			
เงินกู้ยืมระยะสั้นจากสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น	400,000	-	-
เงินสดจ่ายคืนเงินกู้ยืมระยะยาว	-	(28,960)	(51,360)
หนี้สินภายใต้สัญญาการจัดการทางการเงินเพิ่มขึ้น	32,421	24,293	(1,896)
จ่ายเงินปันผล	(226,928)	(371,349)	(443,455)
เงินสดสุทธิจาก(ใช้ไปใน)กิจกรรมจัดหาเงิน	205,493	(376,016)	(496,711)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดลดลงสุทธิ	(1,075,573)	(20,447)	(587,705)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดต้นปี	1,265,755	1,286,202	1,873,907
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดปลายปี	190,182	1,265,755	1,286,202

14. คำวิเคราะห์และคำอธิบายของฝ่ายจัดการ

ภาพรวม

สรุปภาพรวมการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานของบริษัท แอ็ดวานซ์อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) “(บริษัทฯ)” ในปี 2562 เป็นผลประกอบการของบริษัทและรับรู้กำไร (ขาดทุน) จากผลการดำเนินงานจากเงินลงทุนในการร่วมค้าและบริษัทย่อย รายได้หลักของบริษัท มาจากการเป็น System Integrator ซึ่งเป็นผู้รวบรวมระบบและอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละองค์กร หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Solution ทั้งนี้ สามารถแบ่งรายได้ตามประเภทได้ดังนี้

1. การขาย ได้แก่ รายได้จากการขายเฉพาะอุปกรณ์ การขายซอฟต์แวร์ โครงการ Turnkey หรือ โครงการที่พัฒนาหรือทำงานจนแล้วเสร็จในสภาพพร้อมใช้งานแล้วจึงส่งมอบโครงการนั้นให้แก่ลูกค้า
2. การบริการ ได้แก่ รายได้จากการให้คำปรึกษา ออกแบบ ติดตั้ง อบรม ตลอดจนบำรุงรักษาอุปกรณ์
3. การให้เช่าระบบและอุปกรณ์ ได้แก่ รายได้จากการให้เช่าสิทธิการใช้งานระบบและจากการให้เช่าอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

ทั้งนี้ รายได้ส่วนใหญ่ของบริษัทมาจากลูกค้ารายใหญ่น้อยรายซึ่งจะเป็นหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและงบประมาณรายจ่ายภาครัฐ มีผลอย่างมากต่อผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะช่วงปี 2562 บริษัทมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมากโดยมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากบริษัทได้งานโครงการขนาดใหญ่จากทางภาครัฐที่เคยเลื่อนการประมูลในปีก่อนๆ อันเป็นผลจากมีความล่าช้าในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง จึงส่งผลให้ผลการดำเนินงานในส่วนของรายได้และกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น โดยแสดงได้ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงภาพรวมการดำเนินงาน

รายการ	2562	2561	2560
รายได้รวม (ล้านบาท)	7,076.68	4,237.63	5,397.17
การเปลี่ยนแปลงของรายได้เพิ่มขึ้น (ลดลง) จากปีที่ผ่านมา	2,839.05	(1,159.54)	978.09
ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของรายได้เพิ่มขึ้น (ลดลง) จากปีที่ผ่านมา	67.00%	(21.48)%	22.13%
กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ (ล้านบาท)	392.09	236.83	431.13
การเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง) จากปีที่ผ่านมา	155.26	(194.30)	1.74
ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง) จากปีที่ผ่านมา	65.56%	(45.07)%	0.41%

จากสภาวะเศรษฐกิจไทยโดยรวมนั้นเริ่มชะลอตัวลงตั้งแต่ต้นปี 2562 โดยการส่งออกสินค้าหดตัวต่อเนื่องตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าเป็นสำคัญ การลงทุนภาคเอกชนหดตัวสอดคล้องกัน การใช้จ่ายภาครัฐหดตัวจากรายจ่ายประจำ แต่รายจ่ายลงทุนจากทางภาครัฐยังพอมีการขยายตัว แม้บางช่วงโดยเฉพาะช่วงปลายปีหดตัวเนื่องจาก พ.ร.บ. งบประมาณปี 2563 ที่ยังไม่ได้ประกาศใช้

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางสภาวะเศรษฐกิจโดยรวมที่ชะลอตัวทั้งระบบ ผลการดำเนินงานในปี 2562 กลับเป็นปีที่บริษัทฯ มียอดรายได้รวมสูงสุดนับตั้งแต่จัดตั้งบริษัทมา เนื่องจากบริษัทฯ ได้งานโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการจากทางภาครัฐ ซึ่งบางโครงการเป็นโครงการที่เคยเลื่อนการประมูลมาจากปีก่อนๆ โดยในปี 2562 บริษัทฯ ได้ส่งมอบงานโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีมูลค่ามากกว่า 1,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่มากที่สุดเท่าที่บริษัทฯ เคยได้งานมา โดยรายได้จากโครงการขนาดใหญ่ที่บริษัทฯ ได้ส่งมอบงานโครงการ ได้แก่ โครงการจ้างงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอาคารรัฐสภาแห่งใหม่ โครงการจัดให้มีการบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ห่างไกล และโครงการ Core and Access Switch for Core Network Replacement and SDN เป็นต้น

ส่วนผลการดำเนินงานในปี 2561 เป็นปีที่บริษัทฯ มีรายได้รวมและกำไรสุทธิลดลงจากของปี 2560 เนื่องจากในปี 2561 งบประมาณรายจ่ายภาครัฐได้นั้นในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม แต่รายจ่ายภาครัฐในด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารโดยรวมกลับไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างมีสาระสำคัญ นอกจากนี้ยังมีความล่าช้าในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทำให้ต้องมีการเลื่อนประมูลงานโครงการขนาดใหญ่ออกไป โดยในปี 2561 บริษัทฯ ได้ส่งมอบงานโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีมูลค่ามากกว่า 100 ล้านบาท เช่น โครงการจัดให้มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่และบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ชายขอบ, โครงการศูนย์ข้อมูล (Data Center) ของ Icon Siam, โครงการสร้างสถานีไฟฟ้าย่อยที่ลพบุรีและสระบุรีของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และโครงการระบบ Network ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งโครงการเหล่านี้มีมูลค่างานสูงแต่มีอัตรากำไรขั้นต้นค่อนข้างต่ำเนื่องจากมีการแข่งขันค่อนข้างสูง ประกอบกับงานโครงการในตลาดมีค่อนข้างน้อย

ส่วนผลการดำเนินงานในปี 2560 เป็นปีที่บริษัทฯ มีรายได้รวมและกำไรสุทธิสูงกว่าปี 2561 เนื่องจากในปี 2560 บริษัทฯ ได้งานโครงการขนาดใหญ่ที่มีความล่าช้าจากการประมูลงานในปีก่อนๆ เช่น โครงการอินเทอร์เน็ตหมู่บ้านหรือเน็ตประชารัฐ ซึ่งเป็นโครงการที่มีมูลค่าสูงแต่มีอัตรากำไรขั้นต้นต่ำเนื่องจากเป็นการขายแต่อุปกรณ์ Hardware และมีการแข่งขันที่สูงมาก จึงส่งผลให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้

ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานสำหรับปี 2562 ของบริษัทฯ ในงบการเงินรวมมีรายได้รวมเพิ่มขึ้น 2,839.05 ล้านบาท จากของปี 2561 หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.00 โดยกำไรสุทธิของปี 2562 เพิ่มขึ้น 155.26 ล้านบาท จากของปี 2561 หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 65.56

การเปรียบเทียบกับประมาณการ

ในปี 2562 บริษัทฯ ได้มีการปรับตัวเลขประมาณการรายได้จาก 5,000 ล้านบาทในช่วงต้นปี เป็น 7,000 ล้านบาทในช่วงกลางปี และเมื่อเทียบกับผลการดำเนินงานจริงซึ่งมีรายได้รวม 7,076.68 ล้านบาท จะเห็นได้ว่าผลการดำเนินงานจริงใกล้เคียงจากประมาณการที่ได้กำหนดไว้ซึ่งเป็นผลจากบริษัทฯ ได้งานโครงการขนาดใหญ่ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารหลายโครงการซึ่งได้เคยการเลื่อนการประมูลโครงการ หรือโครงการที่เคยถูกระงับการลงนามจากทางภาครัฐจากปีก่อนหน้านี้ โดยได้มาลงทุนและประมูลในปี 2562

ผลการดำเนินงานปี 2561 บริษัทฯ ได้ประมาณการรายได้ไว้ที่ 6,000 ล้านบาท โดยเมื่อเทียบกับผลการดำเนินงานจริงซึ่งมีรายได้รวม 4,238.89 ล้านบาท พบว่าต่ำกว่าที่ประมาณการ เนื่องจากจำนวนงานโครงการในตลาดที่ลดลงซึ่งเป็นผลมาจากความล่าช้าในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างจากทางภาครัฐทำให้ต้องเลื่อนการประมูลโครงการขนาดใหญ่ออกไป

ส่วนการดำเนินงานปี 2560 บริษัทฯได้ประมาณการรายได้ไว้ที่ 5,000 ล้านบาท โดยเมื่อเทียบกับผลการดำเนินงานจริงซึ่งมีรายได้รวม 5,397.17 ล้านบาท พบว่าสูงกว่าที่ประมาณการ ทั้งนี้เป็นผลจากสภาวะทางเศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัวและรายจ่ายภาครัฐจากงานโครงการที่เคยเลื่อนการประมูลงานมาจากปีก่อนๆ

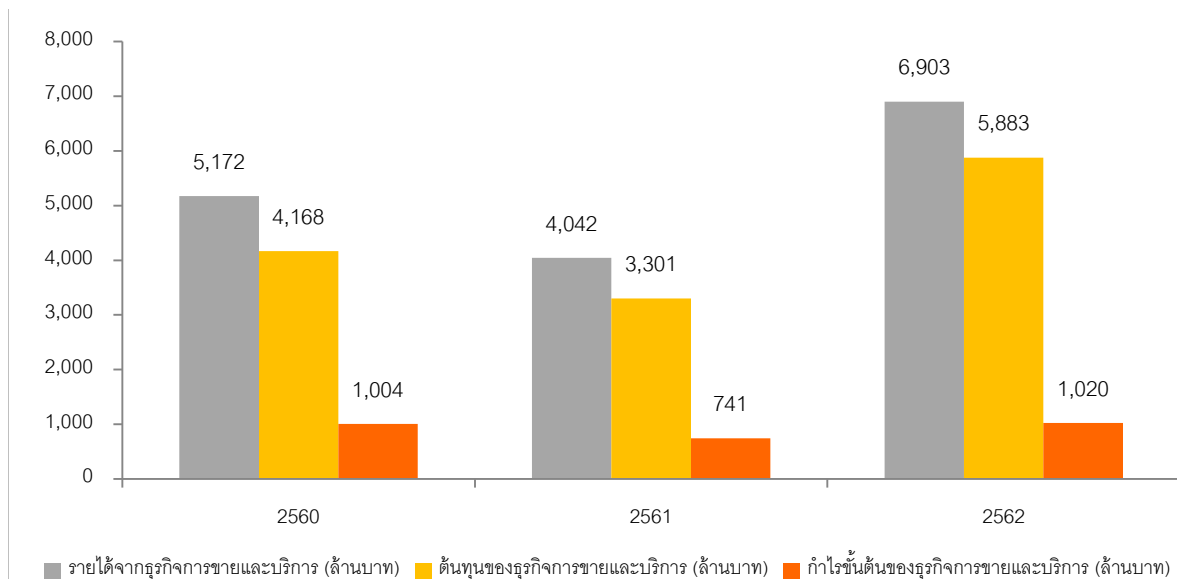
ผลการดำเนินงาน และความสามารถในการทำกำไร

รายได้หลักของบริษัทฯ มาจากรายได้ของงานโครงการที่ชนะประมูลได้จากหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานภาครัฐและบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ ดังนั้นในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของรายได้นั้นสามารถแบ่งได้เป็น

- รายได้จากการขายและบริการ ประกอบด้วยรายได้จากการขายระบบหรืออุปกรณ์ การสร้างอาคารและสถานที่สำหรับติดตั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรคมนาคม ตลอดจนการให้บริการบำรุงรักษาลงการขายอยู่ในโครงการเดียวกัน
- รายได้จากการให้เช่าระบบหรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ตลอดจนการบำรุงรักษาตลอดอายุสัญญาเช่า

รายได้และต้นทุนจากการขายและบริการ

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ ต้นทุนสามารถแสดงได้เป็นแผนภาพดังนี้

แผนภูมิแสดงรายได้ ต้นทุน และกำไรขั้นต้นของการขายและบริการ

จากแผนภูมิข้างต้นจะเห็นได้ว่าผลการดำเนินงานของปี 2562 รายได้จากการขายและบริการของบริษัทฯ เพิ่มขึ้นอย่างมากจากปี 2560 และ 2561 ทั้งนี้ มีสาเหตุหลักเนื่องจากบริษัทฯได้งานโครงการขนาดใหญ่ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารหลายโครงการซึ่งได้เคยเลื่อนการประมูลโครงการ หรือโครงการที่เคยถูกลดรายจ่ายการลงทุนจากทางภาครัฐจากปีก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ รายได้จากการขายและบริการของปี 2562 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 2,860.86 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 70.77

ส่วนผลการดำเนินงานของปี 2561 รายได้จากการขายและบริการของบริษัทฯ ลดลงจากปี 2560 ทั้งนี้ มีสาเหตุหลักเนื่องจากจำนวนงานโครงการขนาดใหญ่ที่ประมูลลดลง ประกอบกับการเลื่อนการจัดซื้อจัดจ้างงานโครงการใหญ่ๆ ออกไป แต่ในปี 2560 รายจ่ายภาครัฐเองยังคงขยายตัวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งผลให้รายได้จากการขายและบริการของปี 2560 สูงกว่าปี 2561 ทั้งนี้ รายได้จากการขายและบริการของปี 2561 ลดลงจากปี 2560 จำนวน 1,129 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 21.83

ตารางเปรียบเทียบรายได้ ขนาดและจำนวนโครงการจากการขายและบริการ

	2562		2561		2560	
ช่วงรายได้ที่รับรู้จากงานแต่ละโครงการ	จำนวนโครงการ	รายได้ (ล้านบาท)	จำนวนโครงการ	รายได้ (ล้านบาท)	จำนวนโครงการ	รายได้ (ล้านบาท)
มากกว่า 1,000 ล้านบาท	1	1,826	-	-	-	-
ตั้งแต่ 500 – 1,000 ล้านบาท	1	618	-	-	-	-
ตั้งแต่ 100 – 500 ล้านบาท	5	776	4	1,090	8	1,762
ตั้งแต่ 50 – 100 ล้านบาท	17	1,200	9	598	18	1,254
ตั้งแต่ 20 – 50 ล้านบาท	29	917	28	791	25	753
ตั้งแต่ 10 – 20 ล้านบาท	36	512	40	567	32	471
น้อยกว่า 10 ล้านบาท	929	1,015	816	996	791	932
รายได้จากการปรับปรุงย้อนหลังตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน TFRS 15	-	38	-	-	-	-
รวม	1,018	6,903	897	4,042	874	5,172

จากตารางเปรียบเทียบรายได้ ขนาดและจำนวนโครงการจากการขายและบริการ พบว่าในปี 2562 บริษัทฯ มีจำนวนโครงการที่รับรู้รายได้ทั้งหมด 1,018 โครงการซึ่งเพิ่มขึ้นจากจำนวนโครงการในปี 2560 และปี 2561 โดยที่รายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นรายได้จากโครงการขนาดใหญ่ตั้งแต่ 500 ล้านบาทขึ้นไป ซึ่งเป็นการรับรู้รายได้จากงานโครงการซึ่งมีมูลค่าสูงสุดนับแต่การเริ่มดำเนินงานนับตั้งแต่ก่อตั้งบริษัทฯ มา เมื่อเทียบสัดส่วนรายได้แล้ว พบว่า รายได้จากโครงการที่มากกว่า 500 ล้านบาท มีจำนวน 2 โครงการ โดยมีรายได้รวมกันเป็นจำนวน 2,444.47 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 35.41 ของรายได้จากการขายและบริการที่รับรู้ของปี 2562 นอกจากนี้โครงการที่รับรู้รายได้ในช่วงตั้งแต่ 50 – 100 ล้านบาท ของปี 2562 ก็มีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2561 แต่มีจำนวนโครงการและรายได้ใกล้เคียงกับของปี 2560 และโครงการที่รับรู้รายได้ตั้งแต่ 20 – 50 ล้านบาท มีรายได้เพิ่มขึ้นมากเมื่อเทียบกับปี 2560 และ 2561 แม้จะมีจำนวนโครงการที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่รายได้จากงานโครงการที่รับรู้ตั้งแต่ 100 – 500 ล้านบาท บริษัทฯรับรู้รายได้ในจำนวนมูลค่าและจำนวนโครงการที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับของปี 2560 และ 2561 เนื่องจากไปรับงานโครงการขนาดใหญ่มากกว่า 500 ล้านบาท มาดำเนินการแทน

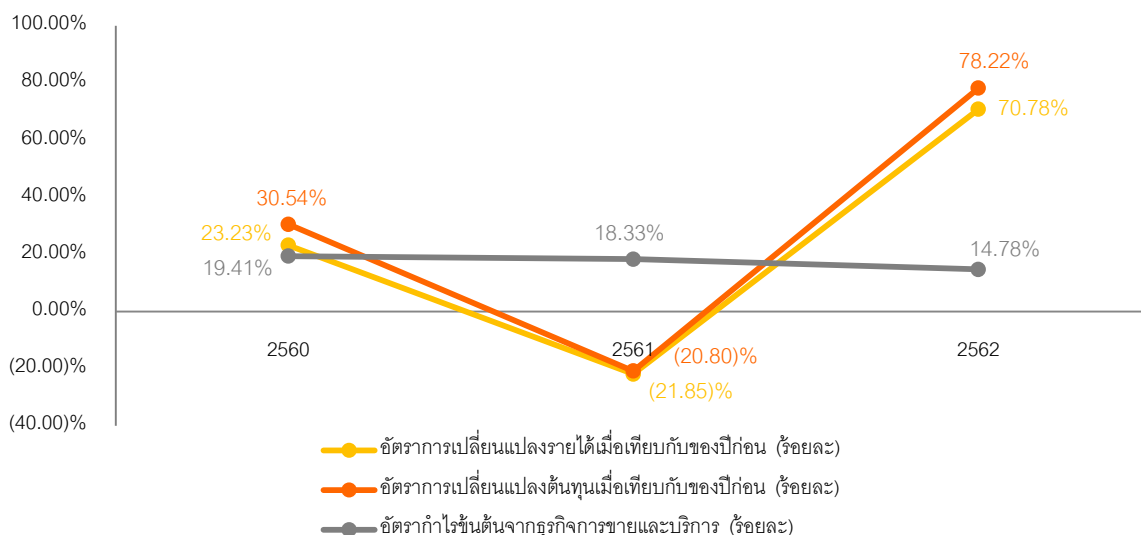
ในปี 2561 บริษัทฯ มีจำนวนโครงการที่รับรู้รายได้ทั้งหมด 897 โครงการซึ่งเพิ่มขึ้นจากจำนวนโครงการในปี 2560 ในขณะที่รายได้กลับมีมูลค่าที่ลดลงโดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 เนื่องจากในปี 2561 มีการเปลี่ยนแปลงรายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีรายได้จากโครงการมากกว่า 50 ล้านบาทขึ้นไปมีจำนวนโครงการลดลงและมีมูลค่ารายได้ที่ลดลง ซึ่งมีจำนวนเพียง 13 โครงการ โดยมีรายได้ 1,688 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนรายได้ร้อยละ 41.76 ของรายได้ทั้งหมดของการขายและบริการ แสดงถึงจำนวนงานโครงการขนาดใหญ่ที่ประมูลลดลง ประกอบกับการเลื่อนการจัดซื้อจัดจ้างงานโครงการใหญ่ๆ ออกไป

ส่วนในปี 2560 บริษัทฯ มีจำนวนโครงการที่รับรู้รายได้ทั้งหมด 874 โครงการน้อยกว่าจำนวนโครงการในปี 2561 เล็กน้อย แต่จำนวนรายได้ที่รับรู้ในปี 2560 กลับสูงกว่าของปี 2561 เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ในปี 2560 มาจากการขายโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีรายได้จากโครงการมากกว่า 50 ล้านบาทขึ้นไป

ในส่วนของต้นทุนขายและบริการขึ้นอยู่กับลักษณะงานโครงการ เช่น ต้นทุนของงานโครงการของบริษัทใหญ่ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายตั้งแต่การยื่นแบบและประมูลโครงการ ต้นทุนในการซื้ออุปกรณ์ การซื้อซอฟต์แวร์และค่าจ้างในการพัฒนาระบบ ค่าจ้างออกแบบและติดตั้ง ค่าจ้างซัพคอนแทรค (sub-contract) ในการสร้างอาคารสำหรับติดตั้งอุปกรณ์ ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับพนักงานในส่วนดำเนินงานโครงการ เป็นต้น ต้นทุนของงานบริการบำรุงรักษาจะประกอบด้วย ค่ารับประกันสินค้าที่ทำการบำรุงรักษา ค่าจ้างซัพคอนแทรค ในการดูแลบำรุงรักษา และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับพนักงานในการเดินทางไปบำรุงรักษาระบบหรืออุปกรณ์ ณ สถานที่ทำการของลูกค้า ทั้งนี้ โดยปกติแล้ว การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนขายและบริการจะแปรผันโดยตรงตามการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายได้

อย่างไรก็ตาม จากสภาวะการแข่งขันที่ค่อนข้างสูงทั้งทางด้านเทคโนโลยีและราคาอันเนื่องมาจากการที่มีในตลาดค่อนข้างจำกัดโดยโครงการส่วนใหญ่มาจากทางภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่วนการลงทุนทางภาคเอกชนนั้นค่อนข้างหดตัวจากภาวะทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ลักษณะของงานบางโครงการที่มีมูลค่าสูงแต่เป็นการจำหน่ายเฉพาะตัวอุปกรณ์ (Hardware) เพียงอย่างเดียวซึ่งจะมีอัตรากำไรขั้นต้นต่ำ จึงส่งผลให้อัตรากำไรขั้นต้นโดยรวมของโครงการลดลงโดยเฉพาะในปี 2562 ดังจะเห็นได้จากแผนภาพข้างล่างนี้

แผนภูมิแสดงอัตรากำไรเปลี่ยนแปลงของรายได้ และต้นทุนของการขายและบริการ

จากแผนภาพการแสดงรายได้ ต้นทุนและกำไรขั้นต้นนั้น พบว่า บริษัทมีต้นทุนขายและบริการของปี 2562 เพิ่มขึ้นจากของปี 2561 จำนวน 2,581.67 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 78.22 ในขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ในปี 2561 เท่ากับร้อยละ 70.78 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของต้นทุนสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้เนื่องจากสภาพการแข่งขันในตลาดค่อนข้างสูงประกอบกับงานบางโครงการที่มีมูลค่าสูงแต่เป็นการจำหน่ายเฉพาะตัวอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ (Hardware) เพียงอย่างเดียวซึ่งจะมีอัตรากำไรขั้นต้นต่ำ และบริษัทฯ ได้บันทึกสำรองค่าปรับการส่งมอบงานโครงการล่าช้าบางโครงการซึ่งได้รวมอยู่ในต้นทุนของการขายด้วย

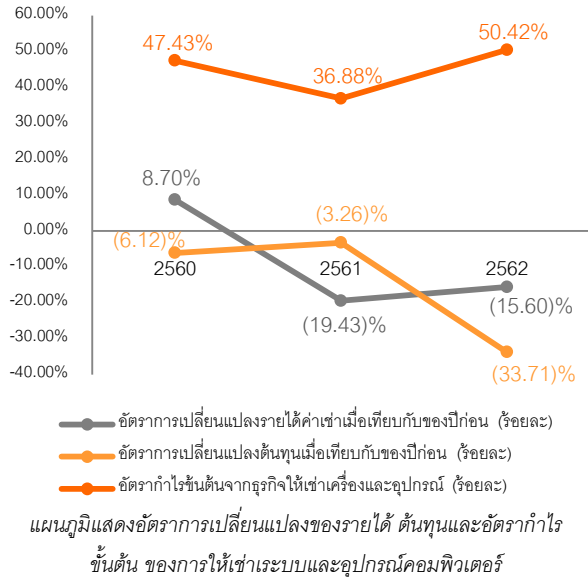
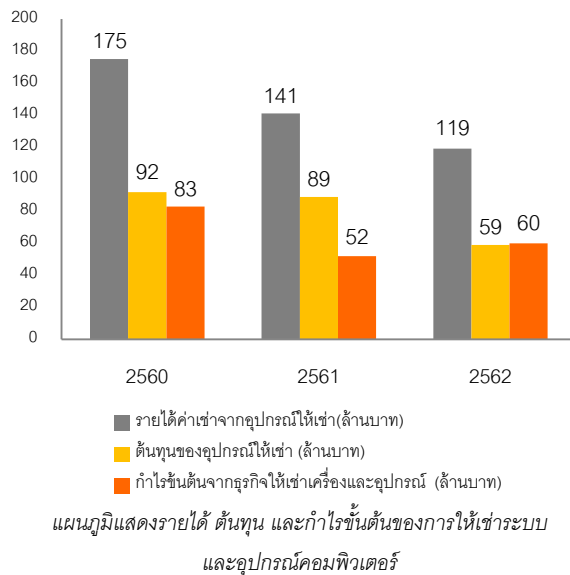
ส่วนต้นทุนขายและบริการของปี 2561 นั้นลดลงจากของปี 2560 จำนวน 867.62 ล้านบาท หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 20.80 ในขณะที่อัตราการลดลงของรายได้ในปี 2561 เท่ากับร้อยละ 21.85 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราการลดลงของต้นทุนต่ำกว่าอัตราการลดลงของรายได้เล็กน้อยเนื่องจากสำรองค่าปรับการส่งมอบงานโครงการล่าช้าบางโครงการซึ่งได้รวมอยู่ในต้นทุนของการขายด้วย

ในส่วนของปี 2560 บริษัทมีต้นทุนขายและบริการเพิ่มขึ้นจากของปี 2559 จำนวน 975.19 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.54 ในขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ในปี 2560 เท่ากับร้อยละ 23.23 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของต้นทุนสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าอัตรากำไรขั้นต้นของปี 2560 ลดลง ทั้งนี้เนื่องจากงานโครงการอินเทอร์เน็ตหมู่บ้านซึ่งเป็นงานโครงการขนาดใหญ่มากนั้นมีอัตรากำไรขั้นต้นที่ต่ำมากเนื่องจากการขายอุปกรณ์ Hardware เพียงอย่างเดียวไม่มีค่าบริการติดตั้งเพิ่มเติม ประกอบกับมีการแข่งขันที่ค่อนข้างรุนแรง จึงทำให้อัตรากำไรขั้นต้นโดยรวมของบริษัทลดลง

จากแผนภูมิข้างต้นได้เปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้และต้นทุนนั้น จะเห็นว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้และอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน ในช่วงปีในปี 2560 - 2561 เปลี่ยนแปลงไปในอัตราที่ใกล้เคียงกัน ส่งผลอัตรากำไรขั้นต้นตั้งแต่ปี 2561 เปลี่ยนแปลงจากปี 2560 น้อยมาก ดังแสดงในแผนภูมิข้างต้นซึ่งมีอัตรากำไรขั้นต้นประมาณร้อยละ 18.33 – 19.41 แต่ในปี 2562 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้และต้นทุนที่ต่างกันเนื่องจากอัตรากำไรขั้นต้นมีการเปลี่ยนแปลงมาก กล่าวคืออัตรากำไรขั้นต้นของปี 2562 เปลี่ยนแปลงจากอัตราร้อยละ 18.33 เป็น อัตราร้อยละ 14.78

รายได้และต้นทุนให้เข้าระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

รายได้จากธุรกิจให้เข้าระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เป็นรายได้จากค่าให้เข้าอุปกรณ์โทรคมนาคม และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยลูกค้าของบริษัทเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานราชการและสถาบันการเงิน โดยผลการดำเนินงานของธุรกิจให้เข้าระบบและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สามารถสรุปเป็นข้อมูลทางการเงินที่สำคัญดังนี้

จากแผนภูมิข้างต้น รายได้ค่าเช่าลดลงในปี 2562 เนื่องจากโครงการอุปกรณ์ให้เช่าและสิทธิการให้เช่าใช้สิทธิได้ครบอายุสัญญา และโครงการอุปกรณ์ให้เช่าบางโครงการได้ครบอายุสัญญาและไม่ได้รับการต่อสัญญา นอกจากนี้ อัตรากำไรขั้นต้นของปี 2562 ของการให้เช่าอุปกรณ์สูงขึ้นเป็นร้อยละ 50.42 จากของปี 2561 ซึ่งมีอัตรากำไรขั้นต้นร้อยละ 36.88 เนื่องจากมีโครงการอุปกรณ์ให้เช่าบางโครงการคิดค่าเสื่อมราคาหมดแล้วแต่ได้รับการต่อสัญญาเช่าโครงการจึงทำให้มีอัตรากำไรขั้นต้นสูงขึ้น สำหรับในปี 2562 ได้มีการการลงทุนในงานโครงการอุปกรณ์ให้เช่าเพิ่มขึ้นซึ่งได้ส่งมอบงานแล้วบางส่วน จะส่งผลให้บริษัทมีรายได้จากค่าเช่าต่อเนื่องในอนาคต

รายได้ค่าเช่าของปี 2561 ลดลงเนื่องจากโครงการอุปกรณ์ให้เช่าและสิทธิการให้เช่าใช้สิทธิได้ครบอายุสัญญา ประกอบกับมีการลงทุนในงานโครงการอุปกรณ์ให้เช่าลดลง ในขณะที่โครงการให้เช่าแต่ละโครงการที่เหลืออยู่มีอัตรากำไรขั้นต้นที่ไม่แตกต่างกันมาก จึงทำให้อัตราการลดลงของรายได้และต้นทุนของโครงการอุปกรณ์ให้เช่าใกล้เคียงกัน

ในปี 2560 บริษัทมีรายได้ค่าเช่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2559 โดยเมื่อเทียบรายได้ค่าเช่าของปี 2560 กับปี 2559 เพิ่มขึ้นจำนวน 175.09 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.70 ในขณะที่อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนอุปกรณ์ให้เช่า กลับลดลงร้อยละ 6.12 ซึ่งหมายถึงอัตรากำไรขั้นต้นของรายได้จากอุปกรณ์ให้เช่าสูงขึ้นจากปี 2559

รายได้อื่น

รายได้อื่นเป็นรายได้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักของบริษัทฯ ได้แสดงไว้ในรายได้อื่น โดยส่วนใหญ่มาจากรายได้ส่งเสริมการขายซึ่งได้มาจากยอดซื้อจากผู้ขายในประเทศตามเงื่อนไขส่งเสริมการขายที่ให้ในแต่ละประเภทสินค้าหรือบริการ การโอนกลับหนี้สงสัยจะสูญ และการโอนกลับสำรองค่าปรับและโอนกลับสำรองผลเสียหายจากคดีความที่เคยบันทึกสำรองไว้ในปีก่อนๆ

ในปี 2562 รายได้อื่นมีจำนวน 54.35 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากของปี 2561 ซึ่งเท่ากับ 54.02 ล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่ลดลงจากกำไรจากการปรับมูลค่าของเงินลงทุนชั่วคราว เนื่องจากในระหว่างปี 2562 นั้นมีโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เงินทุนมากจึงต้องลดการลงทุนจากเงินลงทุนชั่วคราวลงโดยเปลี่ยนเป็นเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบกับมีผล

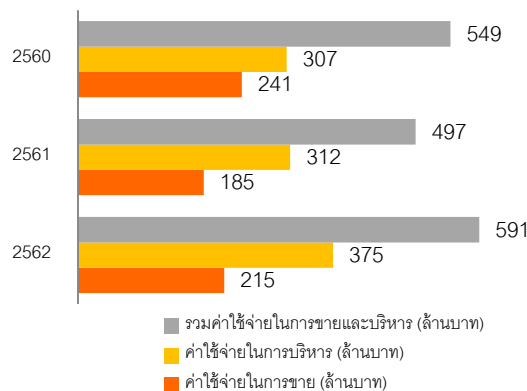
ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน อย่างไรก็ตามบริษัท มีรายได้ส่งเสริมการขายที่ได้จากซัพพลายเออร์ (supplier) หลักสูงขึ้นตามยอดซื้อที่เพิ่มขึ้น รายได้อื่นส่วนใหญ่ประกอบด้วยรายได้ส่งเสริมการขายและดอกเบี้ยรับ

ในปี 2561 รายได้อื่นมีจำนวน 54.02 ล้านบาท มียอดคงเหลือใกล้เคียงของปี 2560 ซึ่งเท่ากับ 50.51 ล้านบาท ซึ่งประกอบด้วยรายได้ส่งเสริมการขาย 38.66 ล้านบาท ดอกเบี้ยรับ 7.46 ล้านบาท และกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน 4.87 ล้านบาท

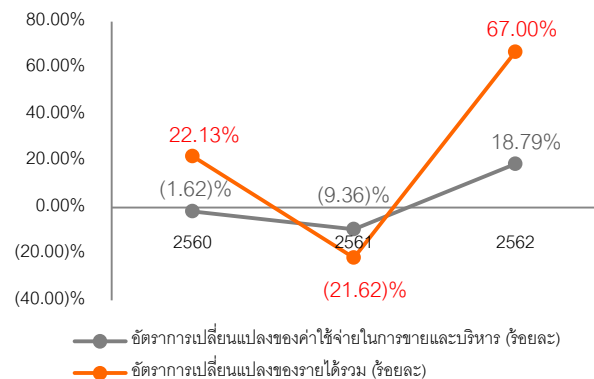
ในปี 2560 รายได้อื่นมีจำนวน 50.51 ล้านบาท ซึ่งลดลง 10.60 ล้านบาทจากของปี 2559 ซึ่งเท่ากับ 61.11 ล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการลดลงของรายได้ส่งเสริมการขาย เนื่องจากโครงการขนาดใหญ่ที่บริษัทได้งานนั้นไม่ได้ใช้อุปกรณ์ที่ซื้อจากซัพพลายเออร์ หลักที่เคยให้รายได้ส่งเสริมการขาย ทั้งนี้รายได้ของปี 2560 ส่วนใหญ่คือรายได้ส่งเสริมการขาย 33.12 ล้านบาทซึ่งลดลงตามรายได้สำหรับโครงการที่ขายอุปกรณ์ซึ่งได้รับส่งเสริมการขาย

ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร

ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารของปี 2560 – 2562 สามารถแสดงยอดเปรียบเทียบในแต่ละปีดังต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงยอดคงเหลือของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารในแต่ละปี

แผนภูมิเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการขายบริการกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายของการขายและบริหาร

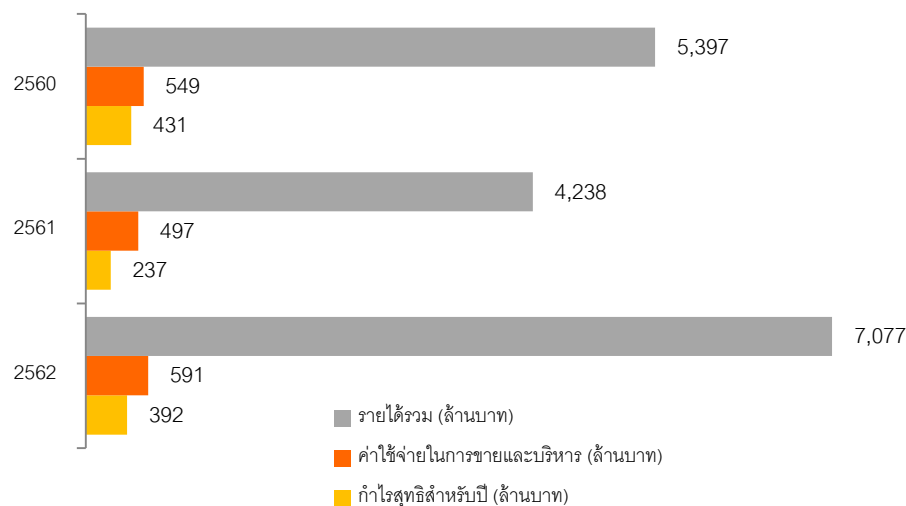
โดยปกติแล้วค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารยังคงมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายได้ ซึ่งในปี 2562 บริษัทมีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารจำนวน 590.68 ล้านบาทเพิ่มขึ้น 93.50 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.79 ในขณะที่รายได้รวมของปี 2562 เพิ่มขึ้นร้อยละ 67.00 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงของอัตราที่ไปในทางเดียวกันแต่เปลี่ยนแปลงในอัตราที่ต่างกันมาก เนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารส่วนหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ ซึ่งไม่ได้เพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของรายได้ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่สูงมากขึ้นทำให้สามารถครอบคลุมค่าใช้จ่ายขายและบริหารคงที่ส่งผลให้อัตรากำไรคงที่ลดลง และส่งผลให้อัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารน้อยกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้

ในปี 2561 บริษัทมีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารจำนวน 497.19 ล้านบาทลดลง 52.35 ล้านบาทหรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 9.36 ในขณะที่รายได้รวมของปี 2561 ลดลงร้อยละ 21.62 โดยการเปลี่ยนแปลงของอัตราที่ไม่ไปในทางเดียวกันเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารส่วนหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ ซึ่งไม่ได้ลดลงตามการลดลงของรายได้ ส่งผลให้อัตราการลดลงของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารน้อยกว่าอัตราการลดลงของรายได้

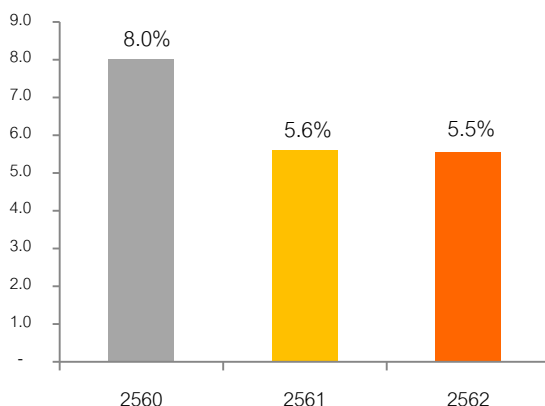
สำหรับในปี 2560 รายได้และค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารได้มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกล่าวคือ บริษัทมีค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารจำนวน 548.5 ล้านบาทลดลง 9.05 ล้านบาทหรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 1.62 ในขณะที่รายได้รวมของปี 2560 ซึ่งเท่ากับเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.13 โดยการเปลี่ยนแปลงของอัตราที่ไม่ไปในทางเดียวกันเนื่องจากโครงการขนาดใหญ่บางโครงการที่บริษัทได้งานนั้นไม่มีค่านายหน้าจึงทำให้ค่าใช้จ่ายในการขายลดลง

กำไรสุทธิและอัตรากำไรสุทธิ

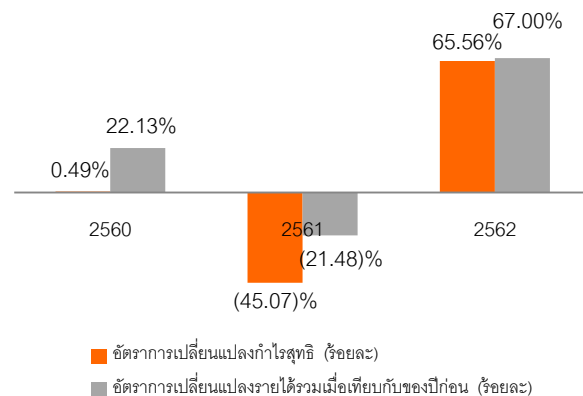
โดยปกติแล้วการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิมักจะแปรผันโดยตรงและเป็นอัตราที่ใกล้เคียงกันกับการเปลี่ยนแปลงของรายได้ดังจะเห็นจากแผนภาพข้างล่างนี้ อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของค่าใช้จ่ายบางรายการไม่ได้สัมพันธ์ไปในทางเดียวกันกับรายได้ ซึ่งจะทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้และกำไรสุทธิไม่เป็นไปในอัตราเดียวกันได้ ซึ่งในช่วงปี 2560 – 2562 สามารถสรุปสาระสำคัญทางการเงินได้ดังนี้

แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกำไรสุทธิ ค่าใช้จ่ายและรายได้ในแต่ละปี

แผนภูมิแสดงอัตรากำไรสุทธิในแต่ละปี

แผนภูมิแสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิเมื่อเทียบกับปีก่อน
เปรียบเทียบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้รวมเมื่อเทียบกับของปีก่อน

ในปี 2562 บริษัทมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นจากปี 2561 เป็นจำนวน 155.26 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 65.56 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกับอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้รวมซึ่งเท่ากับร้อยละ 67.00 พบว่า เนื่องจากในปี 2562 บริษัทมีงานโครงการขนาดใหญ่ที่มีอัตรากำไรขั้นต้นค่อนข้างต่ำกว่าของปี 2561 อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายในการบริหารส่วนหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่คงที่ซึ่งไม่ได้เพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของรายได้ จึงทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารต่ำกว่า ซึ่งสามารถชดเชยกับอัตรากำไรขั้นต้นที่ต่ำลง ทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นใกล้เคียงกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้รวม

ในปี 2561 บริษัทมีกำไรสุทธิลดลงจากปี 2560 เป็นจำนวน 194.30 ล้านบาท หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 45.07 เนื่องจากการลดลงตามรายได้ที่ลดลง แต่เมื่อเทียบกับอัตราการลดลงของรายได้รวมซึ่งเท่ากับร้อยละ 21.48 พบว่า อัตราการกำไรสุทธิลดลงในอัตราที่มากกว่า เนื่องจากในปี 2561 บริษัทมีงานโครงการขนาดใหญ่ที่มีอัตรากำไรขั้นต้นค่อนข้างต่ำ ประกอบกับค่าใช้จ่ายในการบริหารส่วนหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่คงที่ซึ่งไม่ได้ลดลงตามการลดลงของรายได้ จึงทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิลดลงมากกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้

ในปี 2560 บริษัทมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นจากปี 2559 คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.5 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อเทียบกับอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้รวมซึ่งเท่ากับร้อยละ 22.13 แล้ว พบว่า อัตราการกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่า เนื่องจากในปี 2560 บริษัทมีงานโครงการขนาดใหญ่ที่มีอัตรากำไรขั้นต้นค่อนข้างต่ำมาก ประกอบกับในปี 2560 มีส่วนแบ่งผลขาดทุนจากเงินลงทุนเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นน้อยกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินด้านผลการดำเนินงาน

อัตราส่วนทางการเงินที่สะท้อนผลการดำเนินงานนั้นสามารถพิจารณาได้จากข้อมูลทางการเงินดังนี้

อัตราส่วนทางการเงิน (หน่วย : ร้อยละ)	2562	2561	2560
อัตราส่วนแสดงความสามารถในการหากำไร			
อัตรากำไรขั้นต้น	15.39	18.96	20.16
อัตรากำไรจากการดำเนินงาน	6.57	6.15	9.49
อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร	(257.09)	147.81	25.63
อัตรากำไรสุทธิ	5.54	5.59	7.99
อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน			
อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น	13.93	8.43	14.98
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์	7.84	5.09	9.04
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร	223.00	146.33	182.19
อัตราภาระหมุนของสินทรัพย์	1.42	0.91	1.13

จากอัตราส่วนข้างต้น อัตราส่วนทางการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ สามารถอธิบายได้ดังนี้

- อัตรากำไรขั้นต้นของปี 2562 ลดลงต่อเนื่องจากของปี 2560 และ 2561 เนื่องจากงานโครงการส่วนใหญ่ที่บริษัทได้มานั้น มีอัตรากำไรขั้นต้นค่อนข้างต่ำเนื่องจากการแข่งขันค่อนข้างสูงตามสภาวะตลาดที่มีจำนวนงานโครงการค่อนข้างน้อย

ประกอบกับมีบางงานโครงการที่เน้นแต่การขายอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ซึ่งเป็นโครงการที่กำไรขั้นต้นต่ำ โดยเฉพาะในปี 2562 มีโครงการที่ขายอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ที่เป็นโครงการขนาดใหญ่มาก ยิ่งทำให้อัตรากำไรขั้นต้นปี 2562 ต่ำลงมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุมาจากการตั้งสำรองค่าปรับงานล่าช้าของงานโครงการระหว่างดำเนินงานซึ่งได้แสดงรวมอยู่ในต้นทุนขายและบริการ

- อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไรของปี 2562 มีอัตราส่วนด้านลบเนื่องจากโครงการขนาดใหญ่ที่อยู่ระหว่างการทำงานนั้นเป็นช่วงการทำงานเพื่อรอส่งมอบงานตามงวด ซึ่งได้ลงทุนในอุปกรณ์และค่าบริการระหว่างติดตั้งจึงทำให้ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากและทำให้ยอดเงินสดใช้ไปมากกว่ายอดเงินสดที่ได้รับมา ส่วนอัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไรของปี 2560 - 2561 มีอัตราส่วนที่เป็นด้านบวก ซึ่งแสดงว่าทางบริษัทสามารถเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้การค้าได้ในอัตราที่สูงกว่ารายได้ที่รับรู้ ทั้งนี้ อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไรในปี 2561 เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ส่วนใหญ่เนื่องจากการได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ที่ค้างมาจากปีที่ผ่านมา

- อัตรากำไรสุทธิในช่วงระหว่างปี 2560 ถึง 2562 มีอัตราที่ลดลงมา ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากลักษณะงานโครงการที่มีกำไรขั้นต้นต่ำจากการขายแต่ตัวอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2562 โครงการที่ขายอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ มีขนาดใหญ่มากจึงมีส่วนทำให้อัตรากำไรขั้นต้นยิ่งลดลงมากด้วย นอกจากนี้สภาวะการแข่งขันที่สูงทำให้ต้องแข่งขันทางด้านราคาด้วย อย่างไรก็ตามการเพิ่มขึ้นของรายได้ในอัตราที่สูงมากก็สามารถช่วยทำให้ต้นทุนต่อหน่วยค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับรายได้มีอัตราการเพิ่มขึ้นที่ลดลง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือรายได้ที่เพิ่มขึ้นสามารถครอบคลุมค่าใช้จ่ายคงที่ของบริษัทบางส่วนได้มาก จึงส่งผลทำให้อัตรากำไรสุทธิของปี 2562 มีใกล้เคียงกับอัตรากำไรสุทธิของปี 2561 ตามด้วย

- อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง ตามผลประกอบการของกำไรสุทธิเปลี่ยนแปลงของบริษัทในแต่ละปี เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และสินทรัพย์ถาวร กล่าวคือ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นของปี 2562 มีอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นที่สูงขึ้นจากปี 2561 และ 2560 ตามกำไรสุทธิที่สูงมากขึ้นในปี 2562 อันเนื่องมาจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก

- อัตราการหมุนของสินทรัพย์เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามรายได้ในแต่ละปี กล่าวคือ รายได้รวมของปี 2562 สูงกว่ารายได้รวมของปี 2560 และ 2561 จึงทำให้อัตราหมุนของสินทรัพย์ของปี 2562 เพิ่มขึ้นจากปี 2560 และ 2561 ด้วยเช่นเดียวกัน

ความสามารถในการบริหารทรัพย์สิน

ลูกหนี้การค้า

สำหรับลูกหนี้การค้าของบริษัทที่เป็นลูกหนี้การค้าที่ค้างเกินกำหนดชำระส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการ องค์กรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจซึ่งมีขั้นตอนและต้องใช้เวลาสำหรับกระบวนการทำงานในองค์กร ซึ่งผู้บริหารของบริษัท คาดว่าจะได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน และค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญที่ได้สำรองในงบการเงินมีจำนวนที่เพียงพอเป็นการสำรองจากลูกหนี้ภาคเอกชนที่มียอดค้างเกินกำหนดชำระ ทั้งนี้บริษัทบันทึกค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญสำหรับผลขาดทุนโดยประมาณที่อาจเกิดขึ้นจากการเก็บเงินจากลูกหนี้ไม่ได้ ซึ่งโดยทั่วไปพิจารณาจากประสบการณ์การเก็บเงินและการวิเคราะห์อายุหนี้ประกอบกัน

ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่นของปี 2562 เพิ่มขึ้นจากของปี 2561 จำนวน 768.43 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 51.22 ซึ่งการเพิ่มขึ้นมีสาเหตุจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ นอกจากนี้ยังมีลูกหนี้ที่ได้รับเครดิตการเรียกเก็บเงินค่อนข้างยาว ประกอบกับบริษัทได้งานโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีระยะเวลาการตรวจรับส่งมอบงานจึงทำให้อัตราการหมุนของปี 2562 เพิ่มขึ้น

ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่นของปี 2561 ลดลงจากของปี 2560 จำนวน 796.85 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 34.69 โดยลดลงเนื่องจากลดลงตามการลดลงของรายได้ ประกอบกับในปี 2561 ได้รับการชำระหนี้จากลูกหนี้ที่ได้รับเครดิตการเรียกเก็บเงินค่อนข้างยาวและลูกหนี้บริษัทได้งานโครงการขนาดใหญ่ซึ่งมีระยะเวลาการตรวจรับส่งมอบงานที่ยกยอดมาจากลูกหนี้การค้าของปี 2560 จึงทำให้ยอดลูกหนี้การค้าของปี 2561 ลดลง

ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์ลูกหนี้ตามจัดประเภทอายุลูกหนี้สามารถแสดงได้ดังตารางนี้

ลูกหนี้จัดตามประเภทอายุลูกหนี้	หน่วย : พันบาท			เพิ่มขึ้น (ลดลง)	
	2562	2561	2560	2562 VS 2561	2561 VS 2560
ลูกหนี้การค้า - กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน					
ยังไม่ได้ถึงกำหนดชำระ	-	-	197,356	-	(197,356)
ค้างชำระไม่เกิน 3 เดือน	-	-	-	-	-
ค้างชำระ 3 - 6 เดือน	-	23,426	-	(23,426)	23,426
ค้างชำระมากกว่า 6 - 12 เดือน	-	131,565	-	(131,565)	131,565
ค้างชำระมากกว่า 12 เดือน	130,436	-	-	130,436	-
รวมลูกหนี้การค้า - กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน	130,436	154,911	197,356	(24,555)	(42,365)
หัก: ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	(9,117)	(9,117)	-	-	(9,117)
ลูกหนี้การค้า - กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันสุทธิ	121,319	145,874	197,356	(24,555)	(51,482)
ลูกหนี้การค้า - กิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกัน					
ยังไม่ได้ถึงกำหนดชำระ	1,249,345	430,181	488,306	819,164	(58,125)
ค้างชำระไม่เกิน 3 เดือน	451,812	526,488	1,054,393	(74,676)	(527,505)
ค้างชำระ 3 - 6 เดือน	339,716	76,661	208,492	263,055	(131,831)
ค้างชำระมากกว่า 6 - 12 เดือน	45,288	63,264	181,936	(17,976)	(118,672)
ค้างชำระมากกว่า 12 เดือน	91,291	308,080	211,508	(216,789)	96,572
รวมลูกหนี้การค้า - กิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกัน	2,177,452	1,405,074	2,144,635	772,378	(739,561)
หัก: ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	(74,348)	(50,764)	(44,954)	(23,584)	(5,810)
ลูกหนี้การค้า - กิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกันสุทธิ	2,103,104	1,354,310	2,099,681	748,794	(745,371)
ลูกหนี้อื่น	44,187	-	-	44,187	-
ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น - สุทธิ	2,268,610	1,500,184	2,297,037	768,426	(796,853)

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าในปี 2562 ลูกหนี้การค้า - กิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกันที่เพิ่มขึ้นอย่างมากจากของปี 2561 คือลูกหนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระซึ่งเพิ่มขึ้นจำนวน 819.16 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 190.42 โดยเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่จากโครงการงานโครงการจ้างงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอาคารรัฐสภาแห่งใหม่ ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และโครงการซื้อขายครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์การพัฒนาเครือข่ายฯ ของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมและ ลูกหนี้ที่ค้างชำระ 3 – 6 เดือน ซึ่งมียอดเพิ่มขึ้น 263.06 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 343.14 โดยเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่จากโครงการซื้อขายครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์การพัฒนาเครือข่ายฯ ของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และโครงการ Core and Access Switch for Core Network Replacement and SDN ของบริษัท กรุงไทยคอมพิวเตอร์เซอร์วิส จำกัด ทั้งนี้ ลูกหนี้ที่ค้างชำระ 3 – 6 เดือนที่เพิ่มขึ้นมานี้ เนื่องจากใช้ระยะเวลาขั้นตอนการตรวจรับงานค่อนข้างนานตามกระบวนการของหน่วยงานของลูกค้า อย่างไรก็ตาม นอกจากการเพิ่มขึ้นของลูกหนี้จากรายได้ในระหว่างการตรวจรับงานแล้ว ลูกหนี้บางส่วนก็ลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะลูกหนี้ที่ค้างชำระมากกว่า 12 เดือนซึ่งลดลงถึง 216.79 ล้านบาทหรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 70.37 เนื่องจากได้รับชำระเงินจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานราชการที่ได้ตรวจรับและดำเนินการแก้ไขสัญญางานโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้วในระหว่างปี

ในส่วนของอายุลูกหนี้ – กิจการที่เกี่ยวข้องกันนั้นได้ปรับลงมาเป็นลูกหนี้ที่ค้างชำระมากกว่า 12 เดือน เนื่องจากบริษัท Campana อยู่ในระหว่างการเริ่มต้นธุรกิจและการเพิ่มทุนยังไม่เรียบร้อยตามแผนที่คาดการณ์ไว้ จึงทำให้ลูกหนี้ – กิจการที่เกี่ยวข้องกันมีอายุลูกหนี้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ลูกหนี้บริษัท Campana ได้มีแผนการจ่ายชำระเงินเป็นงวดแล้วอย่างเป็นทางการซึ่งคาดว่าจะสามารถจ่ายชำระเงินได้ตามงวดที่ระบุไว้

นอกจากนี้ในปี 2562 บริษัทฯ ยังมีลูกหนี้อื่นเพิ่มขึ้นเนื่องจากบริษัทฯ มีเงินค่าสินค้าจ่ายล่วงหน้าที่อยู่ระหว่างการรอรับคืนจาก supplier เนื่องจากได้ยกเลิกโครงการดังกล่าวแล้ว

ในปี 2561 ลูกหนี้การค้าลดลงอย่างมาก สาเหตุมาจากการลดลงของรายได้ทำให้ลูกหนี้การค้าที่มีอายุลูกหนี้ไม่ถึงกำหนดชำระจนถึงค้างชำระไม่เกิน 6 – 12 เดือนลดลง นอกจากนี้ยังสามารถเก็บเงินจากลูกหนี้รัฐวิสาหกิจซึ่งมีมูลค่าลูกหนี้สูงได้ จึงทำให้ลูกหนี้ค้างชำระไม่เกิน 3 เดือนลดลง และโครงการที่อยู่ระหว่างการจ่ายเงินของหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งใช้เวลาในการพิจารณาค่อนข้างนานจึงทำให้ลูกหนี้ที่มีอายุค้างชำระมากกว่า 12 เดือนเพิ่มขึ้น และบริษัท Campana ซึ่งเป็นบริษัทที่เกี่ยวข้องกันซึ่งอยู่ระหว่างเริ่มดำเนินงานและลงทุนโครงการ จึงชะลอการจ่ายชำระคืน จึงทำให้ลูกหนี้ค้างชำระไม่เกิน 6 เดือนเพิ่มขึ้น

สินค้าคงเหลือ

สินค้าคงเหลือที่แสดงอยู่ในงบแสดงฐานะการเงินส่วนใหญ่ คือ สินค้าคงเหลือรอการส่งมอบ งานโครงการระหว่างทำซึ่งยังไม่แล้วเสร็จตามเงื่อนไขขั้นตอนการส่งมอบตามสัญญาได้ ทั้งนี้นโยบายการซื้อสินค้าของบริษัทฯ นั้นจะทำการสั่งซื้อก็ต่อเมื่อได้รับใบสั่งซื้อหรือสัญญาจากลูกค้านำแล้ว จึงทำให้ไม่มีประเด็นในเรื่องสินค้าคงค้างในคลังสินค้าและสินค้าล้าสมัย ถึงแม้บริษัทฯ จะมีกิจกรรมการดำเนินการหลักด้านเทคโนโลยีซึ่งมีความเสี่ยงสูงเกี่ยวกับสินค้ามีความล้าสมัยหรือตกทุนเร็วก็ตาม

สินค้าคงเหลือของปี 2562 ซึ่งเท่ากับ 745.93 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากของปี 2561 ซึ่งเท่ากับ 267.95 ล้านบาทจำนวน 477.98 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 178.38 เนื่องจากปี 2562 บริษัทฯ ได้งานโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการซึ่งใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานยาวนานกว่าโครงการระยะสั้น จึงทำให้ช่วงสิ้นปี 2562 บริษัทฯ มีอุปกรณ์และงานระหว่างดำเนินการเพื่อรอส่งมอบตามงวดงานค่อนข้างมาก จึงทำให้สินค้าคงเหลือของปี 2562 เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับของปี 2561

สินค้าคงเหลือของปี 2561 ซึ่งเท่ากับ 267.95 ล้านบาทลดลงจากของปี 2560 ซึ่งเท่ากับ 37.84 ล้านบาท หรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 12.37 จากของปี 2560 เนื่องจากในช่วงปลายปี 2561 สามารถส่งมอบงานโครงการได้ค่อนข้างมาก

เงินลงทุน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 ทางบริษัทฯ เงินลงทุนในบริษัทย่อย กิจการร่วมค้าและบริษัทที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

เงินลงทุนในบริษัทย่อย

ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารของบริษัทฯ มีมติอนุมัติให้ลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัท S P Resources & Commercials PTE.LTD. ซึ่งเป็นบริษัทที่จัดตั้งใหม่ในประเทศสิงคโปร์เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อขายชิ้นส่วนอะไหล่ อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ และธุรกิจอื่นๆ ประเทศสิงคโปร์ โดยบริษัทดังกล่าวได้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2561 ด้วยทุนจดทะเบียนจำนวน 1 เหรียญสิงคโปร์ โดยบริษัทฯ ถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวร้อยละ 100 ของทุนจดทะเบียน อย่างไรก็ตามในช่วงปลายปี 2562 บริษัท S P Resources & Commercials PTE.LTD. ได้อยู่ระหว่างดำเนินการปิดบริษัทเนื่องจากได้เปลี่ยนแผนการดำเนินงานบริษัทในการลงทุนในบริษัทต่างประเทศ

เงินลงทุนในกิจการร่วมค้า

บริษัทฯ มีเงินลงทุนในกิจการร่วมค้า 2 บริษัท ซึ่งได้แก่

- 1) บริษัท ล็อกซ์เลย์ แอนด์ เอไอที โฮลดิ้ง จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทร่วมลงทุนระหว่างบริษัท ล็อกซ์เลย์ จำกัด (มหาชน) และ AIT โดยถือหุ้นฝ่ายละร้อยละ 50 บริษัทฯ มีเงินลงทุน 100.00 ล้านบาท คิดเป็นอัตราร้อยละ 100.00 ของทุนที่เรียกชำระ
- 2) บริษัท เจเนซิส ดาต้า เซ็นเตอร์ จำกัด ซึ่งเป็นการบริษัทร่วมลงทุนระหว่าง 3 บริษัท ซึ่งได้แก่ บริษัท ดับบลิว เอชเอ อินโฟนิค โฮลดิ้ง จำกัด, บริษัท อินเทอร์เน็ต ไทยคอม จำกัด (มหาชน) และ AIT โดยถือหุ้นฝ่ายละร้อยละ 33.33 บริษัทฯ มีเงินลงทุน 70.00 ล้านบาท คิดเป็นอัตราร้อยละ 100.00 ของทุนที่เรียกชำระ

เงินลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

ในระหว่างปี 2560 ได้ลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกันโดย เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2560 ที่ประชุมคณะกรรมการของบริษัทฯ มีมติอนุมัติให้ลงทุนใน Campana Group Pte. Ltd. ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนจัดตั้งในประเทศสิงคโปร์ และเป็นบริษัทร่วมค้าของบริษัท ล็อกซ์เลย์ แอนด์ เอไอที โฮลดิ้ง จำกัด โดยบริษัทฯ ซื้อหุ้นแทนบริษัท ล็อกซ์เลย์ แอนด์ เอไอที โฮลดิ้ง จำกัด ซึ่งได้สิทธิการเข้าลงทุนเป็นจำนวนเงิน 2.5 ล้านเหรียญสหรัฐ (หุ้นสามัญ 28,365 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 86.38 เหรียญสหรัฐ)

ในระหว่างปี 2561 Campana Group Pte. Ltd. ได้เพิ่มทุนจำนวน 105,639 หุ้น อย่างไรก็ตาม บริษัทฯ ไม่ได้ลงทุนเพิ่ม เป็นผลให้สัดส่วนการถือหุ้นลดลงจากร้อยละ 8.04 เป็นร้อยละ 6.19 ของทุนจดทะเบียนของบริษัทดังกล่าว

ในระหว่างปี 2562 Campana Group Pte. Ltd. ได้เพิ่มทุนจำนวน 60,000 หุ้น อย่างไรก็ตาม บริษัทฯ ไม่ได้ลงทุนเพิ่ม เป็นผลให้สัดส่วนการถือหุ้นลดลงจากร้อยละ 6.19 เป็นร้อยละ 5.20 ของทุนจดทะเบียนของบริษัทดังกล่าว

รายการลงทุนในระบบหรืออุปกรณ์สำหรับให้เช่า

รายการรายการลงทุน	2562	2561	2560
รายการลงทุนในอุปกรณ์สำหรับให้เช่า (ล้านบาท)	74.00	24.89	19.25

จากตารางแสดงรายการลงทุนในอุปกรณ์สำหรับให้เช่าในระหว่างปี 2560 – 2562 ข้างต้น บริษัทฯ ได้ดำเนินการลงทุนในระบบหรืออุปกรณ์สำหรับให้เช่าเพิ่มขึ้นตามลำดับ ซึ่งเกิดจากในปี 2562 บริษัทฯ ได้ลงทุนเพิ่มในโครงการอุปกรณ์ให้เช่าแก่รัฐวิสาหกิจและเอกชน ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างของลูกค้าที่ต้องการเช่าใช้งานอุปกรณ์มากกว่าที่ต้องการซื้อใช้ แต่การลงทุนในโครงการอุปกรณ์ให้เช่าอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้รายได้แต่ละปีของบริษัทฯ เปลี่ยนแปลงไม่มากนัก

ในปี 2561 บริษัทฯได้ลงทุนในโครงการอุปกรณ์ให้เช่าเพิ่มเติมเพื่อให้อุปกรณ์ของระบบสมบูรณ์สำหรับการต่อสัญญาเช่าฉบับใหม่แทนฉบับเดิม และโครงการอุปกรณ์ให้เช่าแก่หน่วยงานรัฐวิสาหกิจซึ่งอยู่ในระหว่างติดตั้ง

รายการอื่นในงบแสดงฐานะการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญ

สินทรัพย์

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของปี 2562 ลดลง 1,075.57 ล้านบาทหรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 84.97 สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องจากในปี 2562 ได้ลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ที่ได้งานมาหลายโครงการซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินงาน จึงทำให้เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดลดลงจากของปี 2561

รายได้ที่ยังไม่เรียกชำระของปี 2562 เพิ่มขึ้น 1,144.83 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 204.36 เนื่องจากมีงานโครงการขนาดใหญ่ที่ได้ดำเนินการและรับรู้รายได้ตามส่วนงานที่เสร็จ เช่น โครงการจ้างงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอาครรัฐสภาแห่งใหม่บางส่วน โครงการจัดให้มีการบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ห่างไกล และโครงการนำระบบสายสื่อสารลงใต้ดินในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นต้น แต่ยังไม่แล้วเสร็จถึงเกณฑ์การออกใบแจ้งหนี้เรียกเก็บเงิน จึงทำให้รายได้ที่ยังไม่เรียกชำระเพิ่มขึ้นจากของปี 2561

สินทรัพย์หมุนเวียนอื่นลดลง 35.99 ล้านบาทหรือคิดเป็นลดลงร้อยละ 19.27 ส่วนใหญ่มาจากค่าบำรุงรักษาจ่าย ซึ่งส่วนหนึ่งมีระยะเวลาประกันค่อนข้างนานมากกว่า 1 ปี และได้แสดงไว้ในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากค่าใช้จ่ายล่วงหน้าที่ยกมาจากรายปี 2561 และตัดจำหน่ายหมดในปี 2562

อุปกรณ์สำหรับให้เช่าของปี 2562 เพิ่มขึ้น 22.98 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.55 เนื่องจากการลงทุนเพิ่มในงานโครงการอุปกรณ์สำหรับให้เช่าที่ได้งานใหม่ในระหว่างปี

สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีของปี 2562 เพิ่มขึ้น 22.62 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 50.00 ส่วนใหญ่เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของภาษีเงินได้รอตัดบัญชีสำหรับค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ และสำรองค่าปรับงานล่าช้าที่บันทึกเพิ่มในระหว่างปี 2562 และผลกระทบจากการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินเรื่องรายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้ามาใช้

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นเพิ่มขึ้น 16.24 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 49.10 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของค่าบำรุงรักษางานโครงการซึ่งจ่ายล่วงหน้าในส่วนที่ครอบคลุมระยะเวลาการบริการมากกว่า 1 ปี

หนี้สิน

เงินกู้ยืมระยะสั้นจากสถาบันการเงินของปี 2562 เพิ่มขึ้น 400.0 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 100.0 จากของปี 2561 เนื่องจากในระหว่างปี 2562 บริษัทฯ ได้ลงทุนในงานโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการและอยู่ระหว่างการส่งมอบและตรวจรับ จึงต้องใช้แหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน ในขณะที่ปี 2561 ยังไม่มีโครงการขนาดใหญ่จึงมีเงินทุนหมุนเวียนในบริษัทที่เพียงพอ

เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่นของปี 2562 เพิ่มขึ้น 95.71 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.89 จากของปี 2561 เช่นเดียวกับต้นทุนที่ยังไม่เรียกชำระของปี 2562 เพิ่มขึ้น 229.54 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 47.43 จากของปี 2561 เนื่องจากในปี 2562 บริษัทฯ มีงานโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการที่อยู่ในระหว่างการดำเนินงานหรือรอส่งมอบ ซึ่งมีต้นทุนขายและบริการทั้งที่ยังไม่ได้รับใบแจ้งหนี้และได้รับใบแจ้งหนี้จากผู้ให้บริการเพิ่มขึ้นตามขนาดโครงการด้วย จึงทำให้เจ้าหนี้การค้าและต้นทุนที่ยังไม่เรียกชำระของปี 2562 เพิ่มขึ้น

ส่วนของหนี้สินภายใต้สัญญาการจัดการทางการเงินที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปีเพิ่มขึ้น 13.46 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 46.19 เนื่องจากในระหว่าง ปี 2562 บริษัทฯ ได้ใช้สินเชื่อกับสัญญาการจัดการทางการเงินเพื่อความเหมาะสมสำหรับงานโครงการที่มีระยะเวลานานในการเรียกเก็บเงิน

ภาษีเงินได้ค้างจ่ายเพิ่มขึ้น 32.40 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 100.0 เนื่องจากในปี 2561 มีภาษีหัก ณ ที่จ่ายสูงกว่าภาษีเงินได้จึงทำให้ไม่มีภาษีเงินได้ค้างจ่าย ในขณะที่ในปี 2562 บริษัทฯ มีผลประกอบการกำไรสุทธิและมีภาษีเงินได้สูงกว่าภาษีหัก ณ ที่จ่ายทำให้มีภาษีเงินได้ค้างจ่าย

รายได้รับล่วงหน้าจากลูกค้าของปี 2562 เพิ่มขึ้น 450.02 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 476.38 จากของปี 2561 เนื่องจากได้รับเงินล่วงหน้าจากงานโครงการขนาดใหญ่ที่ได้รับงานในปี 2562 โดยเฉพาะจากโครงการจ้างงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอาครรัฐสภาแห่งใหม่

สำรองค่าปรับงานล่าช้าของปี 2562 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 24.79 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.31 ส่วนใหญ่เนื่องจากการบันทึกประมาณการค่าปรับงานล่าช้าสำหรับงานโครงการที่ส่งงานลูกค้าที่ส่งงานไม่ทันตามกำหนด

หนี้สินหมุนเวียนอื่นของปี 2562 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 35.01 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 58.37 ส่วนใหญ่เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของภาษีขายที่ยังไม่เรียกชำระของรายได้ค่าบริการที่อยู่ระหว่างกระบวนการจ่ายชำระเงิน

หนี้สินภายใต้สัญญาการจัดการทางการเงิน – สุทธิจากส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปีของปี 2562 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 18.97 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.15 เนื่องจากในปี 2562 บริษัทฯ ได้ใช้สินเชื่อกับสัญญาการจัดการทางการเงินเพื่อความเหมาะสมสำหรับงานโครงการที่มีระยะเวลานานในการเรียกเก็บเงิน

สำรองผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงานของปี 2562 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 14.72 ล้านบาทหรือคิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.73 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอัตราขาดเขยกรณีนายจ้างเลิกจ้างสำหรับลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ 20 ปีขึ้นไป ให้มีสิทธิได้รับค่าชดเชยไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้าย 400 วัน และในช่วงสิ้นปีอัตราคิดลดในการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงานซึ่งอิงกับอัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรระยะยาวมีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง จึงทำให้สำรองผลประโยชน์พนักงานระยะยาวของพนักงานของปี 2562 เพิ่มขึ้น

ส่วนของผู้ถือหุ้น

บริษัทฯมีส่วนของผู้ถือหุ้นรวมของปี 2562 เพิ่มขึ้นจากของปี 2561 จำนวน 141.22 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 5.15 โดยการเพิ่มขึ้นนั้นทั้งหมดมาจากกำไรสุทธิสำหรับปี 2562 สุทธิด้วยเงินปันผลจ่ายในระหว่างปี 2562 ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกับการเพิ่มขึ้นของส่วนของผู้ถือหุ้นของปี 2561 เพิ่มขึ้นจากของปี 2560 จำนวน 126.88 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 4.42 โดยการเพิ่มขึ้นนั้นทั้งหมดมาจากกำไรสุทธิสำหรับปี 2561 สุทธิด้วยเงินปันผลจ่ายในระหว่างปี 2561

โครงสร้างเงินทุน

ความเหมาะสมของโครงสร้างเงินทุนสามารถพิจารณาจากอัตราส่วนการวิเคราะห์นโยบายทางการเงินดังตารางข้างล่างนี้

อัตราส่วนการวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน (Financial Policy Ratio)	งบการเงินรวม		
	2562	2561	2560
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (เท่า)	0.99	0.56	0.75

จากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของปี 2562 พบว่า มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเท่ากับ 0.99 ซึ่งแสดงว่า บริษัทฯได้ใช้แหล่งเงินทุนจากภายนอกมากกว่าแหล่งเงินทุนจากผู้ถือหุ้น เนื่องจากในปี 2562 บริษัทฯ ได้รับงานโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการที่มีมูลค่างานสูงที่สุดเท่าที่บริษัทฯเคยได้รับมา ซึ่งจำเป็นต้องใช้เงินทุนจำนวนมากในการดำเนินงานโดยเฉพาะโครงการกับทางภาครัฐและรัฐวิสาหกิจต้องใช้ระยะเวลานานในกระบวนการตรวจรับเพื่อดำเนินการจ่ายเงิน ทั้งนี้ แหล่งเงินทุนภายนอกซึ่งได้แก่ แหล่งเงินทุนที่มีภาระดอกเบี้ยโดยประกอบด้วยเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินและสินเชื่อจากสัญญาเช่าทางการเงินซึ่งมีภาระดอกเบี้ย และแหล่งเงินทุนที่ไม่มีภาระดอกเบี้ย เช่น เจ้าหนี้การค้า ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายและหนี้สินอื่น จะพบว่าอัตราแหล่งเงินทุนที่มีภาระดอกเบี้ยต่อแหล่งเงินทุนที่แสดงเป็นหนี้สินทั้งหมดเป็นคิดเป็นร้อยละ 17.78 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้จำนวนหนี้สินของบริษัทจะสูงมากขึ้นแต่มีผลต่อค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยที่สูงไม่มากนัก อีกทั้งอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่บริษัทฯได้รับจากสถาบันการเงินก็มีอัตราค่อนข้างต่ำ

ส่วนการดำเนินงานของปี 2560 และ 2561 ซึ่งเป็นปีที่มีรายได้อยู่ในช่วงปกติของบริษัทฯ กล่าวคือไม่มีโครงการขนาดใหญ่เข้ามา มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งเท่ากับ 0.75 และ 0.56 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า แหล่งที่มาของเงินทุนมาจากส่วนของผู้ถือหุ้นมากกว่าเงินทุนจากหนี้สินหรือการกู้ยืมเงิน ซึ่งสะท้อนถึงความมั่นคงที่ดีของบริษัทฯ ส่วนอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของปี 2560 ที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับปี 2561 นั้นเนื่องจากยอดคงเหลือของปี 2560 มีเจ้าหนี้การค้าสำหรับงานโครงการขนาดใหญ่ที่ให้เครดิตเทอมที่ค่อนข้างยาวเพื่อสอดคล้องกับระยะเวลาการส่งมอบงานและการเรียกเก็บเงินจากลูกค้า ซึ่งได้จ่ายชำระเจ้าหนี้การค้ารายนี้เรียบร้อยแล้วในระหว่างปี 2561 เนื่องจากบริษัทฯได้ส่งมอบโครงการและได้รับชำระเงินเรียบร้อยแล้ว

อัตราส่วนการวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน (Financial Policy Ratio)	งบการเงินเฉพาะกิจการ		
	2562	2561	2560
อัตราส่วนการจ่ายเงินปันผล (ร้อยละ)	93.14	75.19	91.52

สำหรับอัตราส่วนการจ่ายเงินปันผลนั้นคำนวณจากงบการเงินเฉพาะกิจการเนื่องจากพิจารณาจากผลการดำเนินงานของบริษัทฯ ซึ่งเป็นส่วนที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นกำไรสุทธิ จะเห็นว่าในอดีตที่ผ่านมาบริษัทฯมีผลกำไรมาตลอดและในขณะเดียวกันก็ได้จ่ายเงินปันผลอย่างต่อเนื่องซึ่งอัตราการจ่ายเงินปันผลที่จ่ายจริงนั้นสูงกว่านโยบายการจ่ายเงินปันผลของบริษัทฯซึ่งกำหนดไว้ที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40

การวิเคราะห์สภาพคล่อง

สำหรับอัตราส่วนสภาพคล่องจากงบการเงินรวมสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราส่วน	2562	2561	2560
อัตราส่วนสภาพคล่อง (เท่า)	1.95	2.70	2.16
อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว(เท่า)	1.55	2.37	1.95
อัตราส่วนสภาพคล่องกระแสเงินสด(เท่า)	(0.59)	0.22	0.07
อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า (เท่า)	2.33	1.75	2.38

อัตราส่วน	2562	2561	2560
ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (วัน)	155	206	151
อัตราหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (เท่า)	11.72	11.82	14.83
ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (วัน)	31	30	24
อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้ (เท่า)	4.27	2.22	2.74
ระยะเวลาการชำระหนี้ (วัน)	84	162	131
ระยะเวลาการหมุนของเงินสด (วัน)	102	79	44

จากอัตราส่วนสภาพคล่องของตารางข้างต้นพบว่า อัตราส่วนสภาพคล่องในปี 2562 1) อัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว ที่ลดลงจากของปี 2561 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของหนี้สินหมุนเวียนอันเป็นผลจากการดำเนินงาน โครงการขนาดใหญ่หลายโครงการ ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนในงานโครงการมากขึ้นและต้องใช้แหล่งเงินทุนจากเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน เจ้าหนี้การค้าและหนี้สินอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้อัตราส่วนด้านสภาพคล่องลดลงเป็น 1.95 แต่ก็ถือว่ายังอยู่เกณฑ์ที่สูง 2) อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้การค้ามีอัตราที่ใกล้เคียงกับของปี 2560 ซึ่งเป็นปีที่มีรายได้ที่ส่งมอบงานที่สูงและมีลักษณะ ลูกหนี้ที่คล้ายกันกล่าวคือลูกค้าส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีขั้นตอนการตรวจรับอุปกรณ์ที่ต้องใช้ เวลานาน 3) ระยะเวลาการชำระหนี้ของปี 2562 เร็วขึ้นจากของปี 2560 – 2561 เนื่องจากซัพพลายเออร์ (supplier) งาน โครงการขนาดใหญ่หลายรายเป็นซัพพลายเออร์รายใหม่หรือมีรายการซื้อขายในอดีตไม่บ่อยนัก จึงให้เครดิตเทอมค่อนข้างสั้น กว่า แต่อย่างไรก็ตามระยะเวลาการชำระหนี้เฉลี่ยยังอยู่ในช่วง 60-90 วัน ซึ่งเป็นเครดิตเทอมที่ถือว่านาน

ในช่วงปี 2560 – 2561 บริษัทฯ มีอัตราส่วนสภาพคล่องโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ได้แก่ 1) อัตราส่วนสภาพคล่อง อยู่ในอัตราส่วนที่สินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียน 2 เท่า เช่นเดียวกับอัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว ที่อยู่ในระดับสูง 2) กำไรสุทธิของบริษัทฯสามารถกลับมาอยู่ในรูปของเงินสดดังแสดงจากอัตราส่วนสภาพคล่องกระแสเงินสดที่เป็นค่าบวก 3) ระยะเวลาเก็บหนี้ค่อนข้างนานโดยเฉพาะในปี 2561เนื่องจากการที่ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีโครงการที่ต้องมีการแก้ไขรายละเอียดของสัญญาทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนค่อนข้างนาน นอกจากนี้ยังมีขั้นตอน การตรวจรับอุปกรณ์ที่ต้องใช้เวลาเนื่องจากสถานที่ส่งมอบและตรวจรับมีหลายแห่ง จึงส่งผลให้ระยะเวลาเรียกเก็บเงินนานขึ้น 4) ระยะเวลาการชำระเงินเจ้าหนี้ในช่วงปี 2560 – 2561 มีเครดิตเทอมค่อนข้างยาวซึ่งเป็นผลจากการที่โครงการขนาดใหญ่มี การจ่ายเงินให้กับทางผู้ขายสินค้าหรือบริการแบบ back to back และ 5) Cash cycle ของบริษัทฯซึ่งแสดงถึงระยะเวลาของ กระแสเงินสดตั้งแต่จ่ายสินค้าให้แก่เจ้าหนี้ไปจนถึงสามารถเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ ในปี 2562 มีระยะเวลานานกว่าปี 2561 เนื่องจากระยะเวลาการเก็บเงินจากลูกหนี้ยาวนานขึ้นอันเป็นผลจากข้อ 3) ข้างต้น

ความสามารถในการชำระหนี้

ความสามารถในการชำระหนี้ในส่วนของการเงินรวมพิจารณาได้จากอัตราส่วนทางการเงินข้างล่างนี้

อัตราส่วนการวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน (Financial Policy Ratio)	งบการเงินรวม		
	2562	2561	2560
อัตราส่วนความสามารถการชำระดอกเบี้ย (เท่า)	(106.67)	585.01	330.79

จากอัตราส่วนความสามารถชำระดอกเบี้ยนี้สะท้อนผลการดำเนินงานของบริษัทเป็นหลักเนื่องจากจำนวนที่เป็นตัวเงินของบริษัทยอยนั้นมีจำนวนน้อยมากในงบการเงินรวมไม่มีผลในการอัตราส่วนการวิเคราะห์ ซึ่งพิจารณาจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ว่ามีสามารถในการจ่ายชำระดอกเบี้ยหรือไม่นั้น จะเห็นได้ว่า นับแต่ปี 2560 – 2561 นั้น บริษัทมีอัตราส่วนที่เป็นบวกและมีค่าอัตราส่วนที่สูงมากนั้นคือมีกระแสเงินสดเพียงพอในการจ่ายชำระหนี้ดอกเบี้ย เนื่องจากผลประกอบการของบริษัทมีผลกำไรและสามารถเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้การค้าได้ ส่วนอัตราส่วนความสามารถชำระดอกเบี้ยในปี 2562 นั้นลดลงเนื่องจากบริษัท ได้รับงานโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการที่มีมูลค่างานสูงที่สุดเท่าที่บริษัทฯ เคยได้รับมา ซึ่งจำเป็นต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก และต้องใช้เวลาในการตรวจรับงานก่อนที่จะถึงขั้นตอนการตรวจจ่ายเงินเนื่องจากเป็นลูกค้ารัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานภาครัฐ จึงทำให้เกิดดอกเบี้ยจ่ายจากเงินกู้ยืมขึ้น จึงทำให้อัตราส่วนความสามารถชำระดอกเบี้ยลดลง

ภาระผูกพันด้านหนี้สิน

บริษัทมีภาระผูกพันด้านหนี้สินและประมาณการหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นแบ่งได้เป็น 4 ส่วน คือ

1. ภาระผูกพันเกี่ยวกับรายจ่ายฝ่ายทุน

บริษัทและบริษัทยอยไม่มีภาระผูกพันเกี่ยวกับรายจ่ายฝ่ายทุน

2. ภาระผูกพันเกี่ยวกับสัญญาเช่าดำเนินงาน

บริษัทและบริษัทยอยได้เข้าทำสัญญาเช่าดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเช่าอาคาร ยานพาหนะและอุปกรณ์สำนักงานและสัญญาบริการ อายุของสัญญามีระยะเวลาตั้งแต่ 1 ถึง 5 ปี ซึ่งอยู่นอกงบแสดงฐานะการเงิน โดย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 มีจำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องจ่ายในอนาคตภายใต้สัญญาเช่าดำเนินงานทั้งสิ้นดังนี้

(หน่วย : ล้านบาท)

จ่ายชำระ	จำนวนเงิน
ภายใน 1 ปี	16
1 ถึง 5 ปี	19

3. ภาระผูกพันเกี่ยวกับการขายหรือให้บริการตามสัญญา

บริษัทมีสัญญาขายสินค้ากับลูกค้าซึ่งยังไม่ได้ส่งมอบหรือให้บริการ และสัญญาให้เช่าอุปกรณ์ค่าที่ต้องให้บริการตามสัญญาในอนาคตและให้บริการบำรุงรักษาตามเงื่อนไขที่ระบุในสัญญาซึ่งอยู่นอกงบแสดงฐานะการเงิน โดย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภทของสัญญา	จำนวนเงิน
ขายสินค้าและบริการกับลูกค้าซึ่งยังไม่ได้ส่งมอบหรือให้บริการ	7,121
ให้เช่าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องให้บริการตามสัญญาในอนาคต	167

4. การค้าประกัน

4.1 โดยหนังสือค้าประกันซึ่งออกโดยธนาคาร

บริษัทมีหนังสือค้าประกันซึ่งออกโดยธนาคารในนามบริษัทและกิจการค้าร่วม (Consortium) โดยบริษัทฯ เป็นผู้ค้าประกันเหลืออยู่เป็นจำนวน 1,977 ล้านบาท ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับภาระผูกพันทางปฏิบัติบางประการตามปกติธุรกิจของบริษัท ซึ่งภาระผูกพันอยู่นอกงบแสดงฐานะการเงิน โดย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 โดยสามารถแยกหนังสือค้าประกันได้ดังนี้

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภทของหนังสือค้าประกัน	จำนวนเงิน
ค้าประกันการปฏิบัติงานตามสัญญา	1,975
ค้าประกันการจ่ายชำระเงินให้กับเจ้าหนี้	2

4.2 โดยการลงนามค้าประกัน

บริษัทฯ และบริษัทอื่นร่วมลงนามรับผิดชอบต่อธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งเพื่อค้าประกันเงินกู้ยืมระยะยาวของบริษัท เจเนซิส ดาต้า เซ็นเตอร์ จำกัด ซึ่งเป็นกิจการร่วมค้าของบริษัทฯ โดยบริษัทฯ รับผิดชอบเงินกู้ดังกล่าวภายในวงเงินค้าประกันไม่เกิน 87 ล้านบาท

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในอนาคต

ปัจจัยเสี่ยงหลักที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในอนาคคือ ปัจจัยภายนอกโดยเฉพาะบทบาทภาครัฐซึ่งดำเนินนโยบายจัดการด้านเศรษฐกิจและรายจ่ายลงทุนภาครัฐ เนื่องจากโครงการด้านเทคโนโลยีที่มีมูลค่าสูงส่วนใหญ่มาจากทางภาครัฐ ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่ของบริษัทก็เป็นหน่วยงานของราชการ องค์กรของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ ดังนั้นเสถียรภาพทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับความมั่นคงของรัฐบาล อีกทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ผลักดันให้รัฐบาลกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจและรายจ่ายภาครัฐให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจในช่วงต่างๆ ซึ่งบริษัทฯ ได้สังเกตการณ์และพยายามปรับตัวกับสถานะปัจจัยภายนอกซึ่งควบคุมไม่ได้ดังกล่าว

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็วยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการวางแผนดำเนินงานของบริษัทฯ ซึ่งทางบริษัทฯ ได้ติดตามแนวโน้มของเทคโนโลยีใหม่ๆ และพัฒนาความรู้ของบุคลากรเพื่อรองรับและสามารถปรับตัวไปพร้อมกับนวัตกรรมใหม่ๆ ของเทคโนโลยีได้ทันทั่วทั้ง

นอกจากนี้ ปัจจัยความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนเองก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมา ค่าเงินบาทที่มีความผันผวนค่อนข้างมากและรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม บริษัทฯ สามารถลดความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงค่าเงินด้วยการใช้เครื่องมือทางการเงินต่างๆ จากสถาบันการเงิน จากปัจจัยความเสี่ยงภายนอกทั้งหมด บริษัทฯ ปรับตัวและหาเครื่องมือเพื่อรองรับกับปัจจัยเสี่ยงข้างต้น